

Schotsenspringer Rutte wekt diep wantrouwen en ondermijnt daarmee de economie

Posted on 3 juni 2023 by Eduard Bomhoff

Willem Drees, Piet de Jong en Wim Kok waren geen schotsenspringers. De economische groei was onder hen ongeveer 4 procent per jaar. Mark Rutte doet in zijn vierde kabinet weinig anders dan schotsenspringen. Nu is de verwachting voor de economische groei 1 procent.

Dat patroon is er niet zomaar. Schotsenspringen – waar nodig een leugentje om bestwil, de list van 'functie elders' voor Pieter Omtzigt vergetekn, de ene maand stoer tegen de eigen VVD over het afremmen van de tienduizenden gelukszoekers die asiel aanvragen, de andere maand uitleggen dat Nederland vast zit aan verdragen over asiel, nu weer begrip veinzen voor de boeren door midden in de nacht 'aan te schuiven' bij een 'vergadertafel', maar tegelijk accepteren dat Johan Remkes het beleid niet verstandiger maakte maar alleen 'met een strik eromheen' opnieuw verpakte.

De ene keer de stikstofminister door de eigen partij terug laten roepen, maar later het stikstofbeleid in alle idiote hardheid handhaven, minister Hugo de Jonge ongehinderd laten beweren: 'er komt een versnelling in de woningbouw', maar verzwijgen dat meer huizen bouwen onmogelijk is met dit stikstofbeleid; al dat springen, jokken, draaien en retireren maakt de economie onwerkbaar – behalve voor de paar grote bedrijven die met hun lobbies Haags begrotingsgeld veroveren, en de grote NGO's zoals Natuurmonumenten die leven van subsidies.

Schouderklopje

Is Rutte wendbaarder en soepeler met de tong dan de standvastige Drees, de koersvaste De Jong en de zakelijke Kok? Zeker, en hij kan dat verdedigen als noodzakelijk om zijn coalitie bij elkaar te houden. Maar er is een hoge prijs, in verlies van vertrouwen, waarover zo meer, maar ook in moreel verval. Pieter Omtzigt en Renske Leijten hameren op het morele falen van een regering die al zo lang de belofte om eigen fouten te herstellen met de kinderopvang niet serieus neemt.

En er is meer. Net een week geleden prijst een officier van justitie de 1579 arrestanten van de tot geweld oproepende Extinction Rebellion voor hun moedige actie om de snelweg A12 te blokkeren. Hij stuurt de arrestanten met z'n schouderklopje trots naar huis, en wordt niet eens direct op non-actief gesteld. Waarom boetes voor de volgers van Caroline van der Plas, maar complimenten voor de aanhangers van Greta Thunberg? Opzettelijk verschillende behandeling in gelijke gevallen is een teken van moreel verval in de rechtsstaat.

Nog één voorbeeld: maffia-expert Roberto Saviano sprak alweer bijna twee jaar geleden in *Buitenhof* over zijn vrees dat Nederland een narcostaat wordt, nu al corrupter is dan Italië, en over zijn hypothese dat advocaten aan de Zuidas in Amsterdam daar medeschuldig aan zijn. Maar wat doet onze regering? Hoge boetes opleggen aan banken die niet perfect al hun klanten doorlichten op criminele activiteiten, omdat politici weten dat kritiek op banken (net als kritiek op zorgverzekeraars) aanslaat bij de kiezers.

Liever geen kritiek op de nationale politie die misschien wel heel ondoelmatig wordt bestuurd, want dat stuit op boosheid van de vakbonden, en ook liever geen kritiek op advocaten en het Openbaar Ministerie, want dat doet pijn bij de ons-kent-ons cultuur van de randstad-elite.

Verlies aan vertrouwen

Geen tekenen van urgentie om de wetgeving rond kroongetuigen en de protocollen bij justitie onmiddellijk aan te passen aan de lessen uit de strijd tegen de Maffia en de Camorra. In Italië zijn twee rechters en een oud-premier vermoord, maar daarna heeft de staat aan kracht gewonnen door harder straffen en betere wetgeving; bij ons ook drie moorden, maar urgentie ontbreekt.

Moreel verval maakt mensen niet alleen boos, maar ook wantrouwig, en dat verlies aan vertrouwen is ongunstig voor de economie. Eén voorbeeld van een constructiefout in Rutte-IV die direct het vertrouwen beschadigde: de post van 'minister van Economische Zaken' werd afgeschaft en we kregen een minister voor 'Economische Zaken en Klimaat'.

Eerst klimaatneutraliteit dan pas economische groei

In Azië – college gevend over de doelen van de Centrale Bank die bestaat om de inflatie laag te houden maar altijd voor de verleiding staat om nog allerlei andere doelen aan boord te nemen – zei ik tegen mijn studenten: 'stel je voor dat je aan je ouders die het hoge collegegeld betalen drie beloftes doet – veel vrienden maken voor het latere leven, gitaar leren spelen en een graad halen in de economie. Na drie jaar kom je thuis met een gitaar en een grote troep vrienden en vertelt dat je twee van de drie doelen hebt bereikt. Zijn je ouders dan tevreden?'

Zo ook met een minister voor 'Economische Zaken en Klimaat'. De voorspellingen voor de groei in Nederland zijn heel slecht, maar minister Micky Adriaansens kan er straks op wijzen dat haar officiële taakomschrijving (zie de website van haar ministerie) eerst klimaatneutraliteit benoemt en dan pas economische groei. Misschien komt ze weg met de gotspe dat stagnatie goed is vanwege een tijdelijk lagere uitstoot van CO2. Het bedrijfsleven beseft natuurlijk al lang dat het naïef is om te vertrouwen op een minister die zo'n dubbelzinnige taakopdracht accepteerde.

Economische stagnatie en wantrouwen tussen burgers en overheid versterken elkaar. Het voorbeeld in West-Europa waar het meest over is onderzocht is het contrast tussen Noord- en Zuid-Italië. Gebrek aan groei en dynamiek in het Zuiden

versterkte scepsis tussen burgers, overheid en de elite, en schiep een cultuur zonder vertrouwen om samen aan een betere toekomst te werken. Denk aan de prachtige film *Christ stopped at Eboli* naar het boek van Carlo Levi.

In Zuid-Italië ging het toen om malaria, misdaad, onverschillige rijke grondbezitters en een doodarme bevolking; nu in Nederland is het een extreem en onzinnig stikstofbeleid, verwoesting van de Noordzee met windmolens, een voor armoede onverschillige D66-elite aan de macht, en belastingen op energie waardoor scholen aan arme leerlingen bijvoeding moeten geven. Andere oorzaken, maar vergelijkbare gevolgen: diep wantrouwen jegens de elite en bedrijven die investeringen uitstellen – of zelfs, zoals DSM, Nederland opgeven en verhuizen naar stabiel Zwitserland.

Loze beloftes

Onze tijd is misschien minder voorspelbaar en koersvast dan de jaren van de Koude Oorlog waarin Drees en De Jong bestuurden, en de economie is minder welwillend dan in de jaren na de val van de Muur toen Kok premier was en profiteerde van de vreedzame globalisering.

We leven in de overgang naar een nieuwe periode en dan is het begrijpelijk dat regeringen aarzelen over de koers. Niemand zal bijvoorbeeld president Obama verwijten dat hij eerst tegen het homohuwelijk was en daarna er voor. Maar de makke van Rutte is niet dat hij de koers aanpast aan nieuwe ontwikkelingen. Zijn probleem is dat hij en ministers als Hugo de Jonge voortdurend loze beloftes lanceren.

Nu stagneert de economie in afwachting van het vertrek van schotsenspringer Rutte.

Eduard Bomhoff *is oud-hoogleraar economie aan de EUR, Nyenrode en Monash University. In 2002 was hij vicepremier in het eerste kabinet-Balkenende.*

Het zijn de donateurs die Wynia's Week mogelijk maken. Doet u al mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk ***HIER****. Hartelijk dank!*